

Cultura

ARQUITECTURA

Publicar arquitectura després del crac de la construcció

Els noms més destacats de l'edició de llibres d'arquitectura afronten el canvi de model

D'esquerra a dreta: Ricardo Devesa (Actar), Moisés Puente (Gustavo Gili, la revista 2G i el seu segell propi, Puente Editores), l'arquitecta i editora Marta Poch, Llorenç Bonet (Tenov) i Gerardo García-Ventosa (director de la Fundació Arquia). RUTH MARIGOT

ANTONI RIBAS TUR
BARCELONA

Són cinc dels noms més destacats de l'edició de llibres d'arquitectura de l'Estat. Tot i que tots ells estan establerts Barcelona, mai s'havien reunit per posar en comú els seus models de negoci i els reptes presents i de futur. L'ARA ha convocat l'arquitecta i editora Marta Poch; l'editor en cap d'Actar, Ricardo Devesa; el director de la Fundació Arquia, Gerardo García-Ventosa; l'editor de Gustavo Gili, la revista 2G i Puente Editores Moisés Puente, i el director de l'editorial Tenov, Llorenç Bonet, per abordar qüestions com l'impacte del món digital en la difusió i les vendes, la necessitat de publicar llibres de crítica i reflexió per obrir nous camins després de l'esclat de la crisi i els vasos comunicants entre l'arquitectura i les arts plàstiques. A més, des de Mèxic Miquel Adrià, director de l'editorial Arquine, dona la perspectiva del context llatinoamericà.

"Les editorials segueixen sent llocs de creació d'idees i de continguts i centres d'investigació, i això potser no passa tant al món d'internet", afirma Llorenç Bonet per defensar la influència de la seva feina en el context actual, més enllà de ser un mer intermediari entre els ar-

quitectes o les institucions i el públic. Són creadors de continguts, subratlla Gerardo García-Ventosa.

Llibres per a un nou context La reflexió teòrica postbombolla conviu amb els catàlegs clàssics

En un panorama en què les grans editorials globals com Taschen i Phaidon han aprimat les seves col·leccions d'arquitectura, els llibres de crítica i assaig adquireixen més relleu per debatre nous models després del boom constructiu: "Hem de fer crítica i reflexió, l'arquitectura ho necessita -diu García-Ventosa-. Crec que deu anys després de la crisi passa el mateix en el món de l'arquitectura que en l'econòmic -afegeix-: hi ha la teoria per a un nou model, però no s'ha aplicat. La crisi ens ha posat al nostre lloc i ara s'han de formalitzar una altra vegada quines són les línies de pensament que són el suport de la nova arquitectura i quins són els valors que importen". Tot i així, el sector està marcat per com es consumeixen els continguts en el món digital: "Ara el consum és més fragmentat, més atomitzat, les lectures són més curtes", afirma Devesa. I aquest canvi ha provocat que la funció dels llibres d'arquitectura canviï. "El món del paper pateix una crisi, la producció ha baixat en quantitat, però no crec que en qua-

Exigència
Les editorials es reivindiquen com a "llocs de creació i investigació"

Exquisidesa
"L'experiència d'un llibre ha de ser joiosa", diu l'editor d'Arquine, Miquel Adrià

litat. Ara s'incideix molt més en el que és el pensament i el concepte", afirma Marta Poch.

Tot i així, com diu Moisés Puente, les monografies clàssiques i els llibres objecte no han perdut vigència per prestigiar els despatxos d'arquitectura: "Conviuen els diferents models", afirma. En el terreny de les temàtiques, no hi ha una tendència clara: "Quan es va acabar la crisi es va dir que l'única possibilitat de l'arquitectura era la sostenibilitat i els nous rendiments ecològics dels edificis. És una qüestió que s'ha implementat, però és una línia més", diu Bonet. En canvi, Miquel Adrià no ha patit la crisi del paper per les característiques del seu model de negoci: "A Arquine mai hem pensat en el llibre com a objectiu, sorgeix com una manera d'expressar la cultura arquitectònica, i n'és una de fonamental", afirma.

Plataformes i artesans Les editorials grans canvien i les petites se singularitzen

L'editorial Actar va tornar l'any passat als nivells de publicació d'abans de l'esclat de la crisi, però en pocs anys ha canviat el seu model de manera radical: mentre que abans tenia una plantilla d'editors, ara tenen una xarxa global de col·laboradors i una plataforma digital (Urbanext.net) que nodreixen amb audio-

visuals i altres continguts propis, i que també serveix de termòmetre per decidir si publiquen en format llibre els continguts que abans llancen a la xarxa. "La xarxa és el missatge -diu Ricardo Devesa-. En set anys la manera d'entendre l'edició ha fet un tomb. Quan vam començar hi havia més producció pròpia i fèiem catàlegs per a museus, i ara som una mena de sismògraf del que està passant als despatxos d'arquitectura emergents i al món acadèmic de la investigació".

Cadascuna d'aquestes editorials respon a un model determinat: Gustavo Gili és una editorial degana a Espanya i Llatinoamèrica, Tenov té una trajectòria creixent combinant encàrrecs d'institucions i les seves col·leccions pròpies. En el cas d'Arquia, com a fundació, com diu García-Ventosa, "no crea tendències" sinó que "genera oportunitats" per publicar, i també ha incorporat entrevistes filmades als arquitectes que publiquen. Finalment, Puente Editores representa, com diu el mateix Moisés Puente, els "editors romàntics", que treballen de manera artesanal. "L'esperança és que han sorgit arreu del món petites editorials on pots anar fent troballes. Tot està molt més atomitzat, tothom està especialitzat i has d'anar buscant", afegeix. Puente no està d'acord amb el protagonisme d'in-

RCR EXPOSA AL JAPÓ L'estudi d'arquitectes RCR porta l'exposició *Geography of dreams* a la Toto Gallery Ma de Tòquio. Basada en el concepte del somni, la mostra busca establir vincles entre Catalunya i el Japó.

SCHROEDER A LA FILMOTECA La Filmoteca acull fins al 14 de març un cicle sobre l'obra del cineasta suís Barbet Schroeder. S'hi podran veure films com ara *More*, *Tricheurs*, *El borratxo*, *Dona blanca soltera busca* i *La verge dels sicaris*.

quals es dirigeixen les editorials no tenen res a veure amb els dels diaris. El públic especialitzat que llegeix els temes d'arquitectura ja coneix les editorials", explica Marta Poch. En tot cas, als arquitectes els llibres i les revistes els donen "prestigi", mentre que els diaris els donen "visibilitat davant futurs clients".

També consideren que la influència de llibres concrets en el sector no és directa i que depenen de les traduccions –"Són costosíssimes", diu García-Ventosa– perquè quallin les idees. Tot i així, Moisés Puente remarca l'interès per dissoldre les fronteres entre l'art i l'arquitectura: "El públic dels llibres d'arquitectura és una elit, perquè l'arquitectura ho segueix sent. A mi, més que arribar al gran públic, m'interessen les interseccions, que l'arquitectura s'entengui des de l'art contemporani".

Les llibreries vs. Amazon
Les botigues selectes impulsen els llibres localment

"Anar a les llibreries per fer descobertes és un hàbit que s'ha perdut", explica Devesa. Mentre que aquí editorials com Tenov i Puente Editores es beneficien de les recomanacions que fan les llibreries selectes, locals i internacionals, als Estats Units Amazon s'ha imposat. "El 70% de les vendes que fem als Estats Units són a través d'Amazon. A Europa encara hi ha una proporció d'un 60% a les llibreries i un 40% a Amazon", explica Devesa. "Vulguis o no, els distribuïdors globals s'ho mengen tot, però nosaltres intentem fer una política mixta d'estar presents en llibreries en les quals estem interessats i a Amazon", diu García-Ventosa.

Els reptes de futur
S'imposen els llibres cada cop més exquisits i la internacionalització

La diversitat de models de les editorials també es tradueix en els objectius de futur: "El nostre és la internacionalització: farem edicions individualitzades en espanyol, portuguès i anglès, perquè volem entrar en el món de parla anglesa", diu García-Ventosa. Moisés Puente opina que les edicions han de ser cada vegada més acurades: "La internacionalització és un pas, i hem de fer llibres cada vegada més bonics, perquè el lector ja no es queda un llibre qualsevol". "Hi ha el tòpic que el llibre d'assaig és avorrit, i nosaltres pensem que no té per què ser-ho. Però s'ha de tenir cura en tot", coincideix Bonet. "L'experiència d'un llibre ha de ser joiosa", subratlla Adrià.

Després de crear una plataforma digital, Actar vol tenir més presència física: "Volem ser més proactius i organitzar activitats i trobades per esdevenir una agència que produeixi els continguts per publicar-los després, com feien abans els col·legis d'arquitectes, tot i que això requereix un pressupost potent", conclou Devesa. ■

ternet: "És fals que a la xarxa ho trobis tot. Jo faig monografies d'arquitectes que no tenen pàgina web. Encara es pot treballar des del romanticisme i per fer un catàleg consistent i independent, que és l'important d'una editorial". Els llibres d'Arquine també són peces d'autor, però a més gran escala: treuen una vintena de llibres l'any i tenen una comunitat digital amb 500.000 usuaris als quals ofereixen continguts diàriament. El context mexicà i llatinoamericà sembla haver-li donat moltes possibilitats d'expansió. "Tenim diferents col·leccions, i cada llibre és una peça única. El llibre ens permet tenir una experiència única per acostar-nos a l'obra d'un arquitecte", explica Adrià.

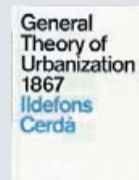
Un públic restringit
El públic segueix sent sobretot del sector de l'arquitectura

Tot i que l'arquitectura és un dels grans reclams internacionals de Barcelona, amb Antoni Gaudí com a nom principal, el públic dels llibres d'arquitectura es concentra sobretot dins del sector. Ni la popularitat creixent de l'arquitectura als mitjans ni esdeveniments tan concorreguts com el 48H Open House ho han canviat. "Encertar què interessa el gran públic és complicat", diu García-Ventosa. "Els públics als

Editorials: qui és qui

Grans plataformes, degans i segells gairebé artesanals

Actar

En els últims anys s'han renovat amb una plataforma digital i treballen per a universitats americanes. Van traduir per primera vegada a l'anglès la teoria d'Ildefons Cerdà.

Fundació Arquia

Pionera per la seva col·lecció de tesis doctorals. També coneguda per monografies d'arquitectes com ara Souto de Moura i per una línia més divulgativa amb l'editorial Catarata.

Arquine

Va començar com una revista i ara és una plataforma digital que organitza esdeveniments. Com a editorial, publica Flores i Prats, i s'ha convertit en la més potent en espanyol.

Gustavo Gili

És l'editorial degana d'arquitectura a Espanya i també té presència a Llatinoamèrica. Va ser pionera publicant monografies de molts despatxos d'arreu de l'Estat.

Puente Editores

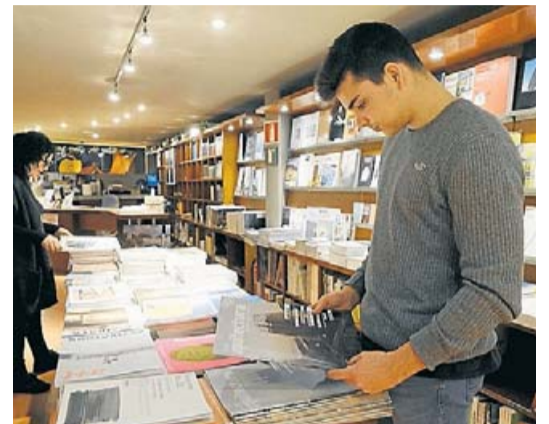

A més de ser editor de Gustavo Gili, Moisés Puente dirigeix el seu propi segell, amb un caràcter molt personal. Ha publicat mitja dotzena de títols i busca punts de contacte amb l'art.

Tenov

Han publicat clàssics del constructivisme i l'arquitectura utòpica. En la línia de les col·laboracions amb museus, faran el catàleg del pròxim pavelló català a la Biennal.

La llibreria del COAC té una àmplia oferta de revistes d'arquitectura. MANOLO GARCIA

Les revistes muten en llibres per sobreviure a la web

A.R.T.
BARCELONA

Les revistes són l'altre puntal de la difusió de l'arquitectura, i ara sovint s'amaren del caràcter dels llibres per no caure derrotades davant la immediatesa de les webs i els blogs d'arquitectura. "Fins als anys 70 la difusió es feia través de llibres. Revistes com la japonesa *Global Architecture* (GA) i *El Croquis*, que encara és una referència, van aparèixer als 80", explica Gerardo García-Ventosa. "Les revistes tenen l'avantatge que fidelitzen els clients –afegeix–. Però tot això va durar fins als anys 90 i va desaparèixer amb la irrupció del món digital i la globalització". A Catalunya aquests canvis van destruir la indústria: "La principal empremta com a clúster europeu era Badalona. Ara no existeix i pots imprimir en qualsevol lloc amb les mateixes garanties i amb millor preu", diu García-Ventosa. Una altra de les revistes espanyoles de referència és *Arquitectura Viva*, que té una forta presència digital i diferents publicacions en paper.

Ara sembla que hi ha símptomes de recuperació pel que fa al paper: "El sector editorial, en general, viu amb el repte de la supervivència, malgrat que estem detectant un repunt per l'interès de la lectura en format físic", diu el subdirector de la redacció de *El Croquis*, Carlos Levene. Precisament aquesta revista, que com subratlla Levene és "en essència un llibre", resisteix els embats del món digital: "La nostra posició està molt allunyada de la immediatesa i d'oferir massa informació. Ens interessen l'anàlisi profunda i propiciar la reflexió".

Un altra branca dins les revistes d'arquitectura és la de les revistes col·legials, que han patit amb duresa els estralls de la crisi del sector. Com a editora, Marta Poc ha treballat per a l'Àrea Metropolitana de Barcelona i ha coordinat una de les monografies més destacades de Josep Lluís Mateo, entre d'altres. Ara codirigeix amb Josep Fernando el pròxim *Quaderns d'Arquitectura i Urbanisme*, del COAC, sobre els mètodes de treball a l'arquitectura catalana. "Amb la crisi els col·legis s'han quedat sense pressupost per fer les revistes", diu Poch, que va guanyar un concurs per dirigir el tercer número d'una etapa de relançament de la revista amb l'editorial Polígrafa. "S'ha reformulat tota la revista, és gairebé un llibre", conclou Marta Poch. ■